

שוטף ומתמלא / ביקורות

עולם של קומבינציות

2008-10-30 14:39:08 אורית חסון ולדר

לונדון 2008, frieze ו-zoo, רשמים מירידי האמנות

מזמן אפשרות להתעדכן בנעשה בשדה האמנות הבינלאומי. הירידים משמשים לרוב frieze ו-zoo הביקור בירידי האמנות כמתאבן (בגרסא מכווצת), למה שיוצג בעוד כשנה בגלריות ובמוזיאונים. למרות שהיריד מוגבל בזמן, ולמרות שהוא מספק רק דגימות נבחרות מעבודות האמנים המשתתפים בו, הפכו הירידים לחלק בלתי נפרד ממרחב התצוגה העכשווי. אך איזה סוג של חלל מייצר היריד? מהו מרחב הראייה שהוא מספק לצופה? והאם גלום בו פוטנציאל אמנותי אחר תמי כץ-פרימן, האוצרת הראשית של מוזיאון חיפה לאמנות, טוענת כי ניתן היה לחוש כבר השנה בהשפעותיו של המשבר הכלכלי על אופיו של היריד. השמועות גורסות כי בניגוד לירידים קודמים, בהם נמכרו כבר בערב הפריביו כ-90% מן העבודות, הצטמצמו השנה, במידה רבה, הרכישות המקדימות. בחללי התצוגה עצמם ניכר המאמץ שהושקע בפוטנציאל הכלכלי של האירוע. הגלריות הציגו בעיקר אמנים נבחרים, וכן ריבוי של עבודות "סחירות" מתחום הציור והפיסול. בואו לא נתרגש יותר מדל", אמרו לנו השנה הירידים. אמנות היא רק שעשוע של צירופים, של רכיבים וניסויים" קונספטואליים. כל נפיל את כובד האחריות ועומק הרגשות על כתפי האמנים, הצרות ממילא. הבה נותיר את הנטל ליוצרי הסרטים ולכותבי הדרמות.

הצירופים, או ברוכים הבאים לעולם של קומבינציות

הצירופים שמכליאים הירידים מרחיבים את טווח האפשרויות לסינטקסים חדשים ולחיבורים של חומרים או הקשרים שנחשבו בעבר לבלתי ראויים, כמו עיסות נייר וברונזה מוזהבת שעורבבו יחד למקשה אחת, או ספר תחוב בתוך גוש מונוליטי של עץ מגולף עליו הונח תצלום בשחור-לבן של בחורה. רבים מן האובייקטים המוצגים הם אובייקטים מעוצבים-משובשים. הדבר מזכיר קצת ילדים שנולדו להורים מעצבים ומבקשים למרוד באסתטיקה של הבית. הרבה נייר: מגזרות, קרטונים ממוחזרים ועוד, מחקים גות מאסבסט המייצרים בתורם חלל להצגת עבודת וידיאו. ערימת ניירות בונה עמוד או ספר עב כרס בכריכה. הצדודית של הדפים מצוירת בעפרון, קוים, קווים, כאילו היו הדפים הנערמים מודפסים. ליד ספרים אחרים מזדקרים בתפזורת כמה עמודי חשמל שנבנו מחוט תפירה צבעוני.

היופי

גם היופי הופך לאלמנט שמביס את עצמו: קריסטלים מרהיבים מחוברים לאיברי גוף קטועים (אוזניים, אצבעות) שנוצקו מגבס. גושי הגבס נראים פגומים. הקלקול כמו השתבש במכוון על פס הייצור האמנותי, המוצג לתפארת על כן הציור. האובייקט האמנותי ושליחו האמן מתעקשים לא לספק את הסחורה או לספק אותה יחד עם הסטה. העבודה הידנית מותרת אחריה שובל של חתימת יד אישית או טביעות של גוף בחומר. אלו מחליפים את הליהוק והגימור העיצובי שהיה נחלת העבר. בעבודה של אדוארד ליפסקי "האל הסיני", דימויים מצועזעים בעלי משמעות דתית מאבדים ממשמעותם לאחר שצופו בתרסיס "זהב" זול. לפסקי נשען על אסתטיקה של חפצי וודו וחפצי פולחן המשמשים מסורות ותרבויות מגוונות, ההופכים

בידיו לאלמנט קישוטי, קיטשי המשלב יחד חמר, פרספקס, עלי זהב ואדמה. התוצר הסופי דומה למוצרים שנמכרים בחנויות למזכרות. כך, על גוף מוזהב של כלב, מולבש ראש ענק במבנה בלוני היונק מסיגריה.

הפוסט

פוסט מינימליזם ופוסט קונסטרוקטיביזם ופוסט דאדא, ביקורים חוזרים ונשנים בזרמים מודרניסטים שונים משמשים לשאיבת צורות ולהעלאת שאלות, כל פעם מחדש, אך הפעם עם חיוך. הרצינות התהומית והכוונה העמוקה שאפיינה את חקר השפה האמנותית נעלמו. החיפוש אחר ערכים של צורה טהורה הוחלף בשעשוע רגעי של התנסות. כך, למשל, על מבנה של עמוד עשוי פסי רוחב שנכרכו זה בזה, לופפו אלפי חוטי רקמה צבעוניים.

את מקומה של האירוניה הפוסט מודרנית תפסה הבנה עמוקה שהכול כבר נעשה, האמנות העכשווית היא בחזקת מוגמר. כך נבנות קונסטרוקציות דקיקות מכפיסי עץ עליהן מושחל שרוול בד צמוד. כך מצוירים ציורים או שרבוטים על חתיכות של קיר גבס. קיר פורמייקה של ארון מטבח משמש ככף להעמדת כף חצובה שכמו נופלת ממנו. קוביות לבנים מכוסות בעטיפות ספרים. ספרים גם בונים קירות ומשמשים כחלק מקונסטרוקציות, וגם מקומן של הדבקות וקולאז'ים בשחור-לבן לא נפקד כמו שכבר התבשרנו זהו שובו הגדול של האסמבלאז' והקולאז', שאינם מבקשים עוד לחקור את צפונות החלום או הלא מודע, אלא פועלים כמילון עירוני של נוסע ברכבת התחתית. העין קולטת את שטף הדימויים יחד עם פרסומות, עיתונים יומיים, ירחונים. הכול זורם באוטוסטראדת הצורות העונות להגדרה: אמנות. את האמירה פוליטית הנוקבת מחליף ניכוס של חומרים ככתם וצורה, הנעים מטיפוגרפיה "אנרכיסטית" ו"פרועה", לכתב יד ששורבט בטוש. לתמרור משולש ועליו מופיעים בצורה גראפית ילד וילדה בצבעים זרחניים, מחוברים שני פאלוסים.

הטקסטים

כותבת, Frieze-בכתובת על שלט מואר אחר הנמצא ב-zoo-מכריז שלט מואר ביריד ה"Happy is expensive" האמנית האנגלייה פיונה באנר משפטים ושורפת ניאונים כדי לעקם אותם לכדי מילים. הניאון משאיר סימני חריכה ושריפה על הקיר. בעבודת וידיאו של צ'ארלס סאנדיסון רוחשות מילים כנמלים, תוך שהן מייצרות דימויי של גולגולת. הדימוי נבנה על גבי מסכי פלזמה מאותיות שמתחלפות בקצב מסחרר המדמה ספרות דיגיטאליות המרצדות על צגי הבורסה. כתב בסגנון גרפיטי, תרבות רחוב, שלטי חוצות, טיפוגרפיה של אותיות במסכי מחשב וטלוויזיה

הגוף האנושי

אין הרבה דימויים אנושיים בתערוכה. הגוף האנושי על פגמיו, הדרמות שלו, משחקיו וייצוגיו כמו אינו ניצב עוד בקדמת הבמה. הגוף נוכח בהעדרו, וזאת באמצעות סימון פעולותיו. גבריאל אורוסקו טובל דפי משבצות ושורות בגבס ויוצק קערת ושל האמנות רווית היצרים, נוזלי הגוף, הניתוחים (post-human) "י-יאנג" בשחור לבן. את מקומם של ה"פוסט יומן הפלסטיים וההתחפשיות, תופסים מיצבים המקפידים על שמירה של ריקון תמידי. האמן נדמה לעיתים לתיכונסט משועמם המזפזפ בחוסר חשק, בשלט רב ערוצי, וזאת מבלי להגיע לנקודה של שיא או רוויה. ההקפדה על קור רוח עידון ומעודכנות נשמרת לכל אורך הדרך. בין אם זה כוס או פאלוס, דבר אינו טעון מדי, התסביכים נעלמו זה מכבר. הגענו לעידן הפוסט פאלוס, הפוסט פרויד. כנראה שאפשר כבר לחזק. עבודה אחרת חושפת כוס או אצבע מדממת בכמה צבעים המוצגים כאובייקט סלוני. ההגשה מוסרת ניחוח של עצלות מודעת לעצמה, ושל השהייה שחוברת לרצון להתבונן בפרטים הקטנים. דומה כי הרשות ניתנה למיניאטורי, ל"לא מוגמנטאלי". אמנם עוצרים לרגע להתפעל מיופייה של הסיגריה המפורקת, אך

בו-זמנית מפקפקים בקיומו של ריגוש אפשרי. כמו שיר צרפתי או פואמה עם ארומה ניהיליסטית

המלאכה האמנותית

הקרפטיות ירדה מעט מן הבמה. כמוה גם המומחיות היצרנית של העמלן, של המתמחה ושל הפרופסיונאל. אלו החליפו את מקומן לטובת הקלות הבלתי נסבלת של היוצר שאינו מחויב לדבר מלבד השעשוע. הבשרניות והגמלוניות של העבודות נוכחת גם במגע הידני הגס הנלווה אליהן. לצד טביעת היד הגסה, מופיעים אובייקטים שונים השואבים את הגיונם מן העולם החזותי של הקישוט האירופאי הקלאסי: העמוד היווני, פסלי תקרה וגמלונים בחזיתות הבניינים

שאלת ההצבה

דומה כי השאלות העכשוויות המעסיקות את האמנים נוגעות בעיקר בסוגיית ההצגה וההצבה, וזאת ברמה הבסיסית ביותר. כן (פדסטל) או מדף, מתלבט האמן בן זמננו. פדסטל לבן, או אולי פדסטל אחר – עשוי מראות? מנופץ בחלקו? הדילמה קשה. אמנית אחת בחרה להציב פסלונים של שדונים צהובים על שידה עתיקה. הבחירה מפריכה את כללי התצוגה השגורים. כוונותיה נסוכות בהומור של ילד המתעקש לעשות דווקא. קונסטנטין ברנקוזי נושף בעורפן של עבודות רבות. החשיבות "A Stationary Metamorphosis within a geometric Figure", הרבה שהעניק ברנקוזי לפדסטל, ולבן זוגו האובייקט, ניכרים ניטב ביריד. כך למשל, בעבודה שיצר האמן הברלינאי ג'ונתן מונק, מחולקות אופניים שחורות לשני, "חלקים: קדמי ואחורי. גוף האופניים הופך למנשא נייד המשמש ככך תצוגה בעל פוטנציאל של תנועה, עליו מונחת, נוסעת, פירמידה לבנה ממתכת. העבודה מתכתבת עם אמנות קונספטואלית ועם מגמות מינימליסטיות, תוך שהיא מספקת אינטרפרטציה ופרשנות מחודשת לשאלות הנוגעות בהצבה, ולסוגיות העוסקות בגבולות הצורה והחומר

הישראלים

יהודית סספורטס מציגה נופים של עצים יפנים מוקפדים, אך דומה שחלה בהם התרככות לטובת קליגרפיה ונגיעה של כאן ועכשיו. השליטה והטון הביצועי הפרפקציוניסטי, התרככו לטובת שרבוטים המסמנים רגעי מפגש בציור. עבודת וידיאו ובה דימוי עגול המסתובב באופן ספיראלי, מוקרנת על שני מסכים המוצבים זה מול זה בחלל חשוך. האפקט של העבודה מיידית - פסלים קטנים המתכתבים אף הם עם הפיסול המודרניסטי ועם zooהצופה זוכה ל"מדיטציית בזק". גיא בר אמוץ מציג בירידה פסלים של גאבו ופבזנר. על דרך ההומור הוא משבץ בתוכם אגרטל זכוכית, ומפרק בפסל אחר כדור דיסקוטקים נוצץ שנוצק מחדש בצבע שחור. הפסל נראה כמו גלובוס שעבר מוטאציה. או שמא זו האמנות בכללה שעברה מוטציה גלובאלית משעה שעזבה את החלל המוזיאלי לטובת היתרונות הכלכליים הברורים שמבטיח היריד

צילומים: אורית חסון ולדר

המאמר יתפרסם בכתב העת טרמינל (מס' 38), בעריכת דליה מרקוביץ